

Antwerps Vooruit-lijsttrekker Kathleen Van Brempt 'Het zal niet anders kunnen dan met De Wever'

VOORAAN P3

DE TIJD

8

dinsdag 8 oktober 2024
www.tijd.be

'De Vlaamse premie voor elektrische auto's is een verkeerd antwoord op een terechte vraag'

COMMENTAAR P2

Financietoren Duurste gebouw van België is blok aan het been van eigenaar

ONDERNEMEN P13

5 413672 101244

Dagblad, 55ste jaargang nr. 198 - BEL €3,70 LUX €4,20 NL €4,70

Al 21 miljoen euro van Vlaamse e-autopremie gaat naar Tesla's

BAS KURSTJENS

De premie die de Vlaamse regering aan particulieren geeft bij de aanschaf van een elektrische auto blijkt vooral te worden gebruikt voor de aankoop van Tesla's. De middelgrote sedan Model 3 en de SUV Model Y zijn samen goed voor 40 procent van alle elektrische auto's die in de eerste negen maanden van dit jaar door particulieren werden ingeschreven, zo blijkt uit cijfers van autosectorfederatie Traxio. Dit jaar werden al 5.220 exemplaren van die twee Tesla-modellen ingeschreven. Dat is drie keer zoveel als vorig jaar.

Rekening houdend met het feit dat meer dan 80 procent van de particuliere nieuwe e-auto's in ons land in Vlaanderen staat ingeschreven en ervan uitgaand dat die

allemaal een beroep deden op de maximale premie van 5.000 euro, zijn alleen die Tesla's samen al goed voor 21 miljoen euro. Dat is iets meer dan het totale bedrag dat de Vlaamse regering een jaar geleden had voorzien voor de omstreden premie. Na politiek gesteggel en bezwaren van de Raad van State werd het idee van een limiet op de subsidiepot geschrapt. Wel werd de premie in de tijd beperkt: eind dit jaar valt hoe dan ook het doek.

De premie trekt tot nu toe vooral kopers van e-auto's die net geen 40.000 euro kosten. Dat is het plafond dat de regering oplegde om in aanmerking te komen. De kleinere en goedkopere elektrische auto's, zoals de BYD Dolphin, de Citroën ë-C3 en de Dacia Spring, tekenden geen spectaculaire verkoopstijging op. **P4**

Dubieuze therapie voor kankerpatiënten onder vuur

Belgen en andere Europeanen betalen tienduizenden euro's voor niet-erkende behandeling

LARS BOVÉ EN FEMKE VAN GARDEREN

Tal van kankerpatiënten uit België en andere Europese landen hebben de voorbije jaren elk tienduizenden euro's betaald voor een immuuntherapie van het buitenlandse privébedrijf Immucura. Maandenlang onderzoek van De Tijd, de Duitse tv-zender ZDF, de Oostenrijkse krant Der Standard en het Spaanse El País doet nu ernstige vragen rijzen over die populaire behandeling.

In ons land is Open VLD-politica en tv-figuur Goedele Liekens, die aan huidkanker leed, de bekendste patiënt. Ze liet zich enkele jaren geleden in Spanje via Immucura behandelen. Maar ze is lang niet de enige. Eind vorig jaar klopte bijvoorbeeld een Vlaamse vrouw die leed aan uitgezaaide darmkanker aan bij het bedrijf. Ze overleed begin dit jaar, kort nadat ze vlak over de Nederlandse grens Immucura's 'dendritische cel'-injecties had gekregen.

Verpleegsters aan huis

Immucura is bijna tien jaar geleden in het Spaanse Marbella opgericht door een 57-jarige Duitser, Johannes Ernst Schumacher, zelf geen arts of farmaceutisch wetenschapper. Hij wist met zijn bedrijf, dat intussen 36 werknemers zou tellen, een Europese business uit te bouwen via eigen personeel in Spanje, met onlineconsultaties, met artsen en partnerklinieken in Europese landen, en met rondreizende verpleegsters die bij patiënten thuis komen.

Bij die niet-erkende therapie die Immucura verkoopt, wordt bloed getrokken van patiënten, waarna de dendritische cellen (witte bloedcellen) eruit geïsoleerd worden. Vervolgens worden die gemanipuleerd en weer toegediend als een vaccin dat het immuunsysteem zou aanwakkeren om zelf kankercellen te doden. Maar Immucura wil geen details prijsgeven over zijn behandeling. Het publiceert daarover evenmin in de bekende vakbladen. Ook de naam van het lab waar de vaccins worden gemaakt, houdt het bedrijf geheim, zelfs voor zijn eigen personeel, blijkt uit ons onderzoek. De voorbije jaren werd over dat lab enkel gesteld dat het zich in Duitsland bevond. Maar de vier labs die in dat land vergund zijn om dendritische cellen te produceren, ontkennen formeel dat Immucura een klant is of was. We ontdekten wel een ander Duits lab dat samengewerkt lijkt te hebben met het bedrijf, maar dat heeft dus geen vergunning.

Toen we Immucura hiermee confronteerden, beweerde het plots dat de therapie niet in Duitsland wordt geproduceerd, maar in 'negen andere laboratoria in andere landen'. De namen weigert het prijs te geven.

Straffe resultaten

Dat niemand weet wat de therapie van Immucura precies inhoudt én dat die ook nog eens wordt toegepast op allerlei vormen van kanker doet alvast twee Belgische professoren, Karim Vermaelen (UZ Gent) en Bart Neyns (UZ Brussel),

Wanneer patiënten Immucura en soortgelijke bedrijven contacteren, is er steevast 'net een plaatsje vrijgekomen' en moeten ze snel beslissen.

Gabry Kuijten
Dokter bij het
Antikankerfonds

steigeren. De straffe resultaten waarmee het bedrijf uitpakt - van verbluffende overlevingsratio's tot de bewering dat de resultaten drie tot vijf keer beter zouden zijn dan die van conventionele kankerbehandelingen - zijn volgens hen niet te controleren en lijken ongeloofwaardig.

De twee professoren wijzen er ook op dat nog zo goed als geen dendritische celtherapieën geregistreerd zijn bij het Europees Geneesmiddelenbureau, omdat de behandelingen niet alle vereiste onderzoeksfases doorstonden.

Miljoenenbusiness

Toch wist Immucura er een miljoenenbusiness mee uit te bouwen. Een patiënt betaalt doorgaans 40.000 euro of meer en zet daarvoor vaak crowdfunding op, ook met de steun van Immucura zelf. Terwijl uit ons onderzoek blijkt dat de huidige en voormalige medewerkers van het bedrijf opvallend weinig medische expertise hebben, al zeker niet in de oncologie. Ze werkten voordien bijvoorbeeld in een kledingwinkel, als fitnesstrainer of als actrice.

Het Belgische Antikankerfonds, dat onafhankelijk onderzoek voert naar nieuwe behandelingen en dat De Tijd vorig jaar benaderde als klokkenluider, krijgt almaar meer vragen over twijfelachtige 'privéklinieken'. Wat deze bedrijven gemeen hebben, is schimmigheid, zegt dokter Gabry Kuijten van het Antikankerfonds. 'Ze doen grote claims, maar zijn weinig transparant.'

Over Immucura kreeg het fonds veruit de meeste vragen. 'Doorheen de jaren hebben we ook lookalike-bedrijven zien opduiken. Allemaal proberen ze mee te surfen op een aantal hypes in de kankerzorg. Ze zijn superbereikbaar, bieden wellnessachtige services aan en maken ruim de tijd voor gesprekken. Wanneer patiënten contact opnemen, is er steevast 'net een plaatsje vrijgekomen' en moeten ze snel beslissen.'

Sancties

Ondanks het feit dat de autoriteiten in Spanje eind 2019 al gealarmeerd werden over Immucura en er door de medische waakhond sancties getroffen werden tegen het bedrijf, blijft het toch ongestoord kankerpatiënten bedienen over heel Europa. Pas nadat El País eerder dit jaar vragen begon te stellen, startte de openbaar aanklager in Marbella een onderzoek. In Ierland - waar Immucura eveneens een adres heeft - is de toezichthouder ook bezig met een evaluatie, vernam De Tijd. De Belgische en Europese autoriteiten zeggen onbevoegd te zijn.

In een schriftelijke reactie aan De Tijd ontwijkt Immucura vragen over zijn therapie, lab en de vermeende resultaten, omdat het om 'gevoelige informatie' zou gaan. Het bedrijf benadrukt slechts als 'tussenpersoon' op te treden tussen patiënten enerzijds en laboratoria en klinieken anderzijds. Die zouden wel overal de nodige vergunningen hebben en de regels volgen, klinkt het. **P6-7**

© FILIP YSENBART

Wanhopige kankerpatiënten betalen tienduizenden euro's voor schimmige therapie

Belgische en andere Europese kankerpatiënten betalen elk tienduizenden euro's voor niet-erkende therapieën in het buitenland. De Tijd voerde met ZDF, Der Standard en El País maandenlang onderzoek naar zo'n therapie van het bedrijf Immucura - met patiënten over heel Europa - en stootte op een geheim lab en gecontesteerde praktijken.

‘Hier in deze kliniek in Spanje wordt mijn immuunsysteem flink gepimpt.’ Het was de titel van een column in Het Laatste Nieuws die Goede Liekens in april 2021 schreef over haar strijd tegen huidkanker. De Open VLD-senator, tv-figuur en bekende seksuologe was destijds patiënt van Immucura, een ‘kliniek’ die tot dan nooit eerder was genoemd in de Belgische pers.

Welke therapie ze daar volgde? ‘Niet met een dieet, yoga of detoxpillen. Niks op tegen, maar dit is een wetenschappelijk bewezen medische behandeling - 75.000 publicaties, ‘Dendritic Cell Therapy’ voor wie nieuwsgierig is’, schreef ze. Liekens blijkt geen uitzondering. Nog meer patiënten uit België klopten al bij hetzelfde bedrijf aan. Vaak omdat ze uitbehandeld zijn of niet in operaties, chemo of bestraling geloven. Maar niet iedereen moet daarvoor, zoals Liekens, naar het zuiden van Spanje. Een Vlaamse patiënte, die eind vorig jaar voor haar uitgezaaide darmkanker bij Immucura terecht kwam, kreeg te horen dat ze ook vlak over de grens behandeld kon worden. Na een paar online consultaties en een bloedanalyse kreeg ze in een kleine, alternatieve praktijk in Nederland spuitjes toegediend die dendritische cellen zouden bevatten. Dat zijn witte bloedcellen die beschouwd worden als de ‘generaals’ van ons immuunsysteem. Daarna zou de vrouw zes maanden opgevolgd worden met voedingsadvies of mentale coaching en supplementen. Prijskaartje: 41.300 euro. Ze werd na de injecties niet beter en stierf enkele maanden later.

Consultant voor Rusland

Immucura is het geesteskind van de 57-jarige Johannes Ernst Schumacher, een Duitser die al jaren in het Spaanse Marbella woont, waar hij het bedrijf opstartte nadat zijn eigen vader in juni 2014 overleden was aan kanker. Voordien werkte hij onder andere voor een hefboomfonds op de Kaaimaneilanden en zou hij als consultant hebben gewerkt voor de regeringen van Rusland en Mauritius. Hij was ook actief in toeristisch vastgoed in het zuiden van Spanje. Met Immucura kwam er dus een heel andere bezigheid bij. Schumacher - noch arts, noch farmaceutisch wetenschapper - heeft de voorbije jaren een ‘European-wide service’ uit de grond gestampt om kankerpatiënten te helpen met een soort van immuuntherapie. Intussen zouden al meer dan duizend zieken de dendritische celtherapie van Immucura hebben gekregen, staat te lezen op het platform AiroMedical. Als dat aantal klopt, zou dat neerkomen op een miljoenenbusiness. Immucura werkt via eigen personeel in Spanje, onlineconsultaties, artsen en partnerklinieken in verschillende Europese landen en ‘flying verpleegsters’ die bij patiënten aan huis komen. Het bedrijf verkoopt een dendritische celtherapie, waarbij bloed wordt afgenomen bij patiënten om er witte bloedcellen uit te isoleren en die na manipulatie opnieuw toe dienen als een vaccin. Dat zou het immuunsysteem aanwakkeren en de kankercellen doden.

Een brochure waarin staat dat het bedrijf drie tot vijf keer betere resultaten boekt dan conventionele behandelingen? Dat is gewoon malafide.

Bart Neyns
Diensthooft
medische oncologie
UZ Brussel

Mijn collega's waren voor ze aan de slag gingen bij Immucura verkoper in een kledingwinkel, boekhouder, muzikante of actrice. Kennis van biologie of geneeskunde was zeldzaam.

Ex-werkneemster

Maar Immucura's praktijk roept ernstige vragen op. Het bedrijf gaat er prat op dat zijn therapie naadloos aansluit bij de traditionele kankerbehandelingen, zoals chemo, bestraling en chirurgische ingrepen, maar het sluit niet uit dat zijn dendritische celtherapie ook op zichzelf kan werken. Twee Belgische topexperts - professoren van twee verschillende ziekenhuizen - spreken dat laatste met klem tegen. De ziekte moet volgens longarts Karim Vermaelen (UZ Gent), die zelf onderzoek doet naar de inzet van dendritische cellen bij kanker, al gedeeltelijk onder controle zijn met bijvoorbeeld chemo of bestraling. ‘Dendritische cellen op zich, als monotherapie, gaan nooit een verschil kunnen maken. Dat weten we al sinds de jaren 90.’ In zijn brochures probeert Immucura patiënten te overtuigen met schijnbaar verbluffende resultaten. Maar die vallen niet te verifiëren of zijn volgens experts ongeloofwaardig. Bijvoorbeeld de straffe overlevingsratio's bij 409 patiënten waarmee Immucura zelf uitpakt, worden nergens gestaafd. ‘Een brochure waarin staat dat ze drie tot vijf keer betere resultaten boeken dan conventionele kankerbehandelingen? Dat is gewoon malafide’, reageert Bart Neyns, diensthooft medische oncologie van het UZ Brussel. Dat Immucura ook zegt allerlei soorten kanker te kunnen bestrijden met zijn therapie, doet beide professoren steigeren. Dat is wetenschappelijk niet bewezen. ‘Geen onderscheid maken qua type kanker: zoiets kan niet’, zegt Neyns. Wat houdt de dendritische celtherapie van Immucura dan juist in? Dat geeft de organisatie zelf niet prijs. Het valt ook nergens te achterhalen, zelfs niet bij de behandelde patiënten. We konden nochtans via zowel Belgische als buitenlandse patiënten én via insiders allerlei contracten, foto's van ingrepen en andere documenten over de therapie verzamelen. Maar de patiënten krijgen alleen vage informatie, over hoe hun immuunsysteem wordt aangewakkerd door de dendritische cellen om de kankercellen zelf te gaan aanvalen. Artsen vinden dat verontrustend. ‘Ook al werk je nog zo vernieuwend en heb je nog zulke goede resultaten, elke wetenschapper moet daar bewijs van leveren in goedgekeurde onderzoeken en erkende vakbladen. Wat je bij een patiënt doet, moet altijd reproduceerbaar zijn: die regels gelden voor iedereen’, merkt Neyns op. Immucura prijst zijn therapie aan door gretig te verwijzen naar Ralph M. Steinman, de ontdekker van dendritische cellen die daarvoor in 2011 postuum de Nobelprijs kreeg. Dendritische celtherapie kent een lange geschiedenis en wordt al sinds de jaren 90 getest bij de mens. ‘Het ging toen om dendritische cellen die zijn afgeleid van monocyten (witte bloedcellen, red). Dat is de meest gebruikelijke manier waarop dendritische celtherapie onderzocht is, tot en met de laatste fase 3 voor melanoom (een vorm van huidkanker, red.)’, maar er is geen aantoonbaar voordeel vastgesteld in vergelijking met chemotherapie’, aldus Neyns. De professor wijst erop dat geen dendritische celtherapieën geregistreerd zijn bij het Europees Geneesmiddelenbureau. ‘Er is een kleine uitzondering, een dendritische celtherapie voor prostaatkanker, maar die maakt geen groot verschil en er zijn weinig landen die haar terugbetalen, dus in de praktijk wordt ze amper toegepast.’

Ronkende titels

We screenen samen met onze Duitse en Spaanse collega's meer dan 80 huidige en voormalige medewerkers en partners van Immucura. Hoewel de eigen personeelsleden vaak de titel dragen van *patient coordinator* of *health coordinator*, blijken ze amper tot geen medische expertise te hebben. En ook opvallend: zo goed als niemand lijkt bedreven in de oncologie. Terwijl Immucura beweert ‘uitsluitend te werken met hooggekwalificeerde professionals’.

Een ex-werkneemster van Immucura, die vanuit de Spaanse kantoren geïnteresseerde kankerpatiënten te woord moest staan, getuigt hoe ze na een training van twee weken door CEO Schumacher en na het lezen van zijn boek ‘Game Changer: What Doctors Won't Tell You about Cancer Treatments’ al aan de slag kon. ‘Mijn collega's waren voor ze aan de slag gingen bij Immucura gewoon verkoper in een kledingwinkel, boekhouder, muzikante of actrice. Heel diverse mensen, maar kennis van biologie of geneeskunde was zeldzaam.’ Als ze vragen hadden over de therapie konden ze wel terecht bij collega's, ‘maar ook die wisten niet hoe het werkte.’ ‘Sommigen werden zelfs kwaad omdat ik vragen stelde.’ ‘We zaten in een normaal kantoorgebouw. Een drietal mensen daar had een medische achtergrond. Ik kende niet eens de namen van de dokters die werkten met Immucura. Ik en collega's vroegen meermalen naar het laboratorium, waar het zich bevond, maar ze vertelden ons dat het geheim was, supergeheim. Ik weet niet waarom ze dat geheim hielden.’

DHL-pakketjes

Wat er zich afspeelt in het lab waarmee Immucura werkt en wat er in de spuitjes belandt, weet dus alleen de CEO. Zelfs de naam van het lab verzwijgt Schumacher voor de buitenwereld - ook tegenover ons - en zijn eigen personeelsleden. Het enige

Immucura reageert

Immucura wilde alleen schriftelijk reageren op onze bevindingen, via zijn advocaat. Die laat zeker tien cruciale vragen onbeantwoord, zoals de naam van het lab en bewijzen voor de overlevingsratio's bij patiënten. Telkens wordt met soortgelijke argumenten geschermd, zoals ‘bescherming van bedrijfsgeheimen’, ‘intellectuele eigendom’ of ‘gevoelige info’. Wanneer we Immucura melden dat we in Duitsland geen enkel vergund lab vonden dat met hen samenwerkte, klinkt het dat er toch niet wordt samengewerkt met een lab in dat land - ondanks de vermelding daarvan in meerdere folders, op websites en in filmpjes. Immucura beweert plots een beroep te doen op negen laboratoria in andere landen. De namen en locaties maakt het echter niet bekend. Voorts zegt Immucura ‘uitsluitend’ te werken ‘met hooggekwalificeerde professionals die uitgebreide medische en wetenschappelijke expertise hebben’. ‘Al meer dan negen jaar ontwikkelt en past onze cliënt de behandelmethode voortdurend aan, op basis van de nieuwste wetenschappelijke bevindingen en klinische ervaringen.’ Immucura beweert overal over de nodige vergunningen te beschikken en niets af te weten van een recent strafonderzoek in Spanje.

wat hij al meermalen vermeldde, op camera en ook in folders en op zijn website, is dat het lab zich ‘in Duitsland’ bevond. De Tijd, ZDF, Der Standard en El País gingen zelf op zoek naar dat mysterieuze lab. Navraag bij de Duitse autoriteiten leert dat er in het land slechts vier laboratoria bekend zijn die dendritische cellen mogen produceren. Geen van die vier zegt samen te werken met Immucura. Dat hebben ze alle vier schriftelijk bevestigd. Onder meer op basis van DHL-pakketjes die gebruikt werden om de dendritische celvaccins te versturen, konden we achterhalen dat Immucura samenwerkte met een zeer klein en weinig bekend lab in de regio rond Ulm, een stad in het zuidwesten van Duitsland. Insiders hebben ons dat anoniem bevestigd. De Duitser achter het lab woonde ook al Immucura-evenementen bij. We vonden bovendien zijn handtekening, inclusief de stempel van zijn lab, onder Immucura-documenten die patiënten kregen. Toch ontkent de man achter het lab dendritische cellen te produceren voor Immucura. ‘Ik vind dat erg irritant en ik zal contact moeten opnemen met Immucura. We wisten niet dat het onze naam gebruikt.’ De man, zijn lab noch één van zijn andere bedrijven beschikken over een vergunning voor de productie van farmaceutische producten in Duitsland. Het lab dat we zelf lokaliseerden, heeft geen toelating om dendritische cellen te produceren.

Crowdfunding

In de *hope business*, die wanhopige kankerpatiënten niet-erkende therapieën verkoopt, gaan miljoenen om. Een collega van ZDF belde een maand geleden nog zelf met Immucura en deed zich voor als een 49-jarige Duitse borstkankerpatiënte die zocht naar alternatieven voor de conventionele therapieën. Nadat haar bloed zou worden verwerkt in Immucura's ‘speciale laboratorium’ (sic) zou al enkele weken later een eenmalige injectie kunnen plaatsvinden, ergens in Berlijn. De kostprijs kon variëren tussen de 38.000 en 60.000 euro, kreeg ze te horen. De medewerker zei dat Immucura-patiënten daarvoor vaak een online crowdfunding starten en zo ‘veel geld kunnen ophalen’. Hulp bij crowdfunding is zelfs één van de tien redenen die Immucura in zijn brochure opgeeft om voor het bedrijf te kiezen. Het maakt zelf online reclame voor de 40.000 à 60.000 euro

Even speelde CEO Schumacher met het idee om een eigen cryptomunt te lanceren. Met de 'Immucoin' zou je levenslang recht hebben op kankerbehandelingen met dendritische celtherapie.

Immucura mag het dan al warm onder de voeten krijgen aan de Costa del Sol, het blijft nog altijd patiënten therapieën aanbieden vanuit Spanje.

die kankerpatiënten proberen in te zamelen om hun factuur te betalen, met slagzinnen als 'je kan een leven veranderen' en hartverscheurende teksten. Sommige patiënten slaagden er zelfs in meer dan 90.000 euro op te halen, vaak via het crowdfundingplatform GoFundMe, terwijl andere veel te weinig werven en een lening moesten aangaan.

Immucura-topman Schumacher toont zich ook financieel vindingrijk. Zo speelde hij begin 2017 zelfs met het idee om een eigen cryptomunt, de 'Immucoin', te lanceren, waarmee je levenslang recht zou hebben op kankerbehandelingen met dendritische celtherapie.

Ongestoord

Vanuit Spanje kan Immucura nu al bijna tien jaar zijn therapie verkopen aan kankerpatiënten over heel Europa. Ongestoord, zo lijkt het. Onze collega's van El País vernamen nochtans van het bestuur van Andalusië dat het al in december 2019 een klacht over Immucura kreeg vanwege het Spaanse Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten (AEMPS), omdat het bedrijf in dat land geen toelating had om geneesmiddelen voor geavanceerde therapieën aan te bieden.

Maar ondanks een boete en de vermeende stopzetting van zijn activiteiten en reclame, bleef Immucura gewoon actief. Via AEMPS moesten in principe ook de andere Europese landen worden ingelicht, maar dat gebeurde niet. In maart 2022 stelden ze in Andalusië, na een nieuwe klacht, vast dat Immucura daar nog altijd operationeel was. Intussen was onder anderen Goedele Liekens nog naar Spanje gekomen voor haar behandeling. Er volgde een nieuwe sanctieprocedure, maar Immucura bleef actief.

Pas wanneer onze collega's van El País vanaf maart dit jaar, in het kader van ons journalistieke onderzoek, de Spaanse autoriteiten vragen begonnen te stellen over Immucura schoten die echt in actie. Na een inspectie werden maatregelen genomen om Immucura's gezondheidspraktijken in het land ogenblikkelijk te stoppen, kwam El País te weten. Onze Spaanse collega's vernamen ook dat de bevindingen zijn doorgespeeld aan het Openbaar Ministerie in Marbella, dat op 26 juni een onderzoek startte naar mogelijke fraude en misdrijven rond volksgezondheid door Immucura.

Toen we begin vorige maand naar het Immucura-kantoor in Marbella trokken, was daar geen spoor meer te vinden van het bedrijf. Andere personen in het gebouw vertelden ons dat Immucura zowat een maand eerder was weggetrokken.

Immucura mag het dan al warm onder de voeten krijgen aan de Costa del Sol, het blijft nog altijd kankerpatiënten therapieën aanbieden vanuit Spanje. Vorige maand kreeg een Vlaamse kankerpatiënt nog een brochure toegestuurd via een Immucura-medewerker uit Marbella die haar ook opbelde vanuit Spanje. Voor haar behandeling kon ze nog steeds terecht vlak over de grens in Nederland. Ze werd geholpen door een Immucura-medewerker die geen medische achtergrond leek te hebben. De 'health coordinator' was in dit geval een man die tot voor kort 34 jaar lang als personal fitnesstrainer werkte in Marbella.

Godspeed

Er lijkt met andere woorden geen rem te staan op de business van Immucura en zijn CEO. Schumacher richt in verschillende landen het ene na het andere nieuwe bedrijf op, blijkt uit ons onderzoek. Dat gaat van vennootschappen in Ierland, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten tot een postbus-vennootschap op Malta, met de naam Godspeed, wat zoveel betekent als 'succes gewenst'. Dat is overigens ook de naam van Schumachers zeilboot. En zopas verscheen een Immucura-vacature voor een *health coordinator* in Mexico. Er groeit een wereldwijd netwerk, ook nog in andere landen.

Het Europees Geneesmiddelenbureau zegt niet bevoegd te zijn en verwees ons door naar de Duitse toezichthouder, die nog niet van Immucura gehoord had. In België kan de Federale Toezichtcommissie zich alleen buigen over dubieuze praktijken in eigen land, niet in het buitenland, ook al zijn er Belgische patiënten bij betrokken.

En zo werkt Immucura dus gezwind voort, met nieuwe kankerpatiënten, nieuwe bedrijven en merken, nieuwe vacatures en zelfs navolging. Een Duitser die ruim drie jaar voor Immucura werkte, begon in april vorig jaar zijn eigen bedrijf voor dendritische celtherapie.

Intussen blijven patiënten met terminale kanker geloven dat een bedrijf als Immucura gedurfd en innovatiever is dan 'conventionele artsen'. Het biedt hen de hoop die ze nergens anders meer vinden. Een man die zijn vrouw verloor aan kanker nadat ze een deel van de behandeling van Immucura had ondergaan en betaald, vat het zo samen: 'Ik heb nergens spijt van. Als het had geholpen, was het elke cent waard geweest.'

Goedele Liekens zelf gaf liever geen commentaar over haar ervaringen met Immucura. 'Sorry, dat is me te persoonlijk. Ik wil hier eigenlijk niks mee te maken hebben. Ik wil alleen zeggen dat ik na overleg met mijn oncoloog, en ook omdat het te duur werd, vrij snel gestopt ben met die behandeling.'